

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства щодо особливостей правового
регулювання вирощування та переробки конопель для промислових
цілей, обсягу ринку такої продукції і похідних від неї
продуктів переробки*

Анотація. Проаналізовано акти права Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері коноплярства та досвід правового регулювання вирощування, обігу й споживання продуктів, виготовлених із конопель, в європейських державах, США та Канаді. Акцент зроблено на законодавстві країн, що мають найбільшу кількість угідь, на яких вирощуються коноплі, або суттєвий обсяг споживання продуктів її переробки, зокрема для промислових цілей.

1. Вступ.

Конопляна культура вирощується по всій Європі та в багатьох країнах світу. За останні роки площа, призначена для вирощування конопель, значно зросла. Наприклад, у 2015 році в державах-членах ЄС вона складала 19 970 га, а вже в 2019 році – 34 960 га (збільшення майже на 75 %). За цей самий період виробництво коноплі зросло з 94 120 тонн до 152 820 тонн (орієнтовно на 62,4 %). Найбільшим виробником коноплі в Європі є Франція, на яку припадає понад 70 % виробництва цього продукту в межах ЄС, за нею – Нідерланди (10 %) та Австрія (4 %)¹. Ці показники продовжують зростати.

По всьому світу однолітні лубоволокнисті рослини конопель використовують у трьох напрямках: промислового / технічного (виготовлення продукції: олії, тканин, паперу, дорожнього полотна тощо), медичному (виготовлення медичних препаратів) та рекреаційному (для немедичного вживання). Напрямок використання вирощеної рослини залежить від вмісту в ній психоактивної речовини тетрагідроканабінолу (далі – ТГК). Законодавство різних держав встановлює межу вмісту ТГК, до якої окремі сорти коноплі вважаються промисловими сортами і можуть вільно використовуватися в промисловості, а у разі її перевищення – наркотичними, із певними обмеженнями чи заборонаю обігу.

Варто зазначити, що поширенню вирощування конопель сприяють цілі, визначені Європейським зеленим курсом² (European Green Deal), оскільки ця рослина має низку екологічних переваг. Так, один гектар конопель поглинає від 9 до 15 тонн CO₂, що дорівнює поглинанню CO₂ молодим лісом. Але для її вирощування потрібно лише п'ять місяців, тоді як ліс росте десятиліттями. Використання посівів конопель при вирощуванні агрокультур також може сприяти забезпеченню сівозмін. Ця

---

¹ Hemp production in the EU. Agriculture and rural development. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/hemp_en

² Європейський Зелений Курс (European Green Deal): Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spirvobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>

рослина запобігає ерозії ґрунту, зменшуючи втрату води. Водночас промислові коноплі мають багато застосувань. Наприклад, у харчовій та харчосмаковій, косметичній промисловості – насіння конопель багате на незамінні жирні кислоти, білки, вітаміни й мінерали. Конопляна олія застосовується у виробництві косметики. Конопляне волокно є альтернативою бавовни чи льону, тому воно все частіше використовується у текстильній промисловості³.

Поруч із терміном «коноплі» часто використовуються такі терміни, як «канабіс», «марихуана», «гашиш». Так, канабіс (лат. *Cannabis*) – узагальнена назва, що об’єднує ряд психоактивних речовин, одержаних із частин квітучих рослин роду коноплі. Марихуана, гашиш і гашишне масло є прикладами таких засобів. Основним психоактивним компонентом, що міститься в канабісі, є ТГК. У медицині термін «медичний канабіс» (або медична марихуана) використовується для позначення препаратів, вироблених із конопель. Найчастіше – це препарати, що містять тетрагідроканабінол та канабідіол (КБД).

Канабіс загалом є забороненим (незаконним), а канабідіол (далі – КБД) є законним у більшості держав світу.

Законодавчі обмеження щодо вмісту речовини КБД у готовому продукті мають місце в багатьох державах, головним чином через її сприйняття як сировини для виготовлення наркотичних речовин. Отже, не кожен підприємець (фермер) може вирощувати, виробляти, а споживач – купувати та споживати таку продукцію. Наразі кожна держава має свої підходи до правового регулювання цієї сфери, які постійно змінюються в частині використання КБД, а уряди визначають рівень легальності продуктів, синтезованих із марихуани. На кінець 2023 року європейський ринок КБД, за оцінками фахівців, сягне 1,4 млрд євро. Водночас навіть у державах, де обіг продуктів із конопель законодавчо врегульовано, існує певна невизначеність щодо законності використання конопель та продуктів, вироблених із них⁴.

В Україні діє Закон «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15.02.1995 року № 60/95-ВР, яким технічні коноплі прирівняно до наркотиків, що на практиці ускладнює, а часто й унеможлиблює ведення господарської діяльності з вирощування конопель. Українське законодавство налічує 29 чинних нормативно-правових актів, які регулюють вирощування конопель. Згідно з цими актами до технічних (промислових) належать коноплі із вмістом ТГК до 0,08 %, а рослини, вміст ТГК в яких перевищує це значення, автоматично вважаються наркотичними. Поняття «медичні коноплі» в українському законодавстві наразі відсутнє. Господарська діяльність на ринку є невизначеною, а також певні товари та продукти переробки (із листя, суцвіття / квітів та екстракти

³ L'évolution du marché du chanvre en France: Poste le 26 aout 2021 par Matteo. URL: <https://sin.fr/blog/chanvre-KBD-france/>

⁴ За матеріалами Зеленої Книги Ринок технічних конопель: Міністерство економіки України. URL: <https://regulation.gov.ua/book/165-zelena-kniga-rinok-tehnicnih-konopel>

промислових конопель) не ідентифікуються, оскільки їм не присвоєно кодів КВЕД, відсутні коди УКТЗЕД, і, як наслідок, відсутня простежуваність і реальні статистичні дані щодо обігу конопель та похідних продуктів.

2. Основна частина.

2.1. Міжнародні правові акти та законодавство ЄС з регулювання вирощування конопель та виробництва конопляної продукції

Правову основу функціонування міжнародної системи контролю за наркотиками складають три конвенції, які визначають основні міжнародні правила щодо розповсюдження канабісу та використання промислових конопель:

– Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року⁵ (далі – Конвенція), яка містить перелік наркотичних засобів, що підлягають контролю. Конвенція визначає заходи контролю, які держави-учасниці зобов'язані застосовувати до відповідних речовин;

– Конвенція про психотропні речовини 1971 року⁶, що класифікує психотропні речовини за рівнем впливу на здоров'я людини;

– Конвенція ООН проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року⁷. Відповідно до цієї конвенції визначено контрольовані прекурсори (речовини, що використовуються у виробництві наркотичних засобів або психотропних речовин).

Ці конвенції було прийнято для запобігання зловживанню наркотичними засобами та психотропними речовинами, одночасно забезпечуючи їх доступність для медичних і наукових цілей, а також для інших законних цілей, таких як промислове використання.

Проведено чітке розмежування між коноплями виду *Cannabis sativa L.*⁸, які вирощуються для виробництва наркотиків (підпадають під сферу дії конвенцій), і тими, які вирощуються для будь-яких інших цілей (не підпадають під сферу дії конвенцій). В офіційному коментарі, опублікованому офісом Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, підкреслюється, що «режим контролю застосовується лише до культивування рослини *Cannabis sativa L.*, придатної для виробництва канабісу та смоли канабісу (тобто наркотиків, визначених у Списках I та II Конвенції)»⁹.

На сьогодні сім ізомерів ТГК є єдиними офіційними класами канабіноїдів, які внесені до списку психотропних речовин згідно з вище названими конвенціями. Інші канабіноїди вважаються психоактивними, але

⁵ Single Convention on Narcotic Drugs, 1961: United Nations Office on Drugs and Crime. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/single-convention.html>

⁶ Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин: Rada.Gov.Ua/. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text

⁷ Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин: Rada.Gov.Ua. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text

⁸ Коноплі (*Cannabis sativa L.*) – це вид родини Cannabaceae, у якому рівень ТГК дуже низький, що відповідає положенням спільної сільськогосподарської політики ЄС⁸.

⁹ Commentary on the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961, 3 august 1962. URL: https://www.unodc.org/documents/treaties/organized_crime/Drug%20Convention/Commentary_on_the_single_convention_1961.pdf

не класифікуються як психотропні чи наркотичні речовини. Жодна речовина, пов'язана з канабісом, не вказана у конвенціях як прекурсор. Незважаючи на те, що в міжнародних угодах проводиться чітке розмежування між інтоксикуючими та нетоксичними продуктами *Cannabis sativa L.*, тлумачення сфери застосування конвенцій все ще є предметом суперечок щодо включення чи ні різних частин рослини коноплі до категорії наркотичних речовин. Відповідно до вищезазначених конвенцій держави-учасниці можуть забороняти незаконне використання наркотичних речовин, вироблених із конопель, не для медичних і наукових цілей (наприклад, для рекреаційного використання), але заборона або криміналізація особистого використання та володіння такими речовинами не є обов'язковою.

У державах-учасницях саме наведені вище конвенції стали базою національного правового регулювання обігу наркотичних засобів і речовин. Після їх підписання багато держав затвердили закони про контроль над наркотичними засобами, які чітко розрізняли *Cannabis sativa L.*, що містить наркотичні речовини, і нетоксичні речовини, ґрунтуючись на обмеженнях щодо сортів, які вирощуються, частин рослини і концентрації ТГК.

У 2019 році Європейське агентство з безпеки харчових продуктів¹⁰ (European Food Safety Authority) визначило продукти з КБД продуктами харчування. Тобто компанії, просуваючи такі продукти на європейські ринки, повинні отримати відповідний дозвіл. Європейська комісія оголосила, що призупинить подання заявок на отримання статусу харчових продуктів до вирішення питання – чи слід певні продукти з КБД маркувати як наркотичні. Норми права ЄС врегульовують продаж продуктів із КБД у більшості європейських держав. Однак державам дозволено тлумачити правила та міру покарання за порушення правил у національному законодавстві, проте у рамках стандартів ЄС.

У листопаді 2020 року Суд Європейського Союзу (Court of Justice of the European Union) визначив, що продаж легально виробленого КБД дозволений законодавством ЄС (Рішення Суду Європейського Союзу від 19 листопада 2020 року)¹¹.

Законно коноплі вирощують переважно для промислового використання, і на сьогодні в каталозі ЄС зареєстровано 75 різних сортів. Через дуже низький рівень ТГК згідно з положеннями спільної сільськогосподарської політики ЄС (далі – CAP) коноплі згаданих сортів не придатні для виробництва наркотичних засобів. Відповідно до статті 189 Регламенту (ЄС) 1308/2013¹² весь імпорт конопель здійснюється за наявності ліцензії. Сирі коноплі під кодом CN 5302 10 повинні мати вміст

¹⁰ European Food Safety Authority (EFSA): An official website of the European Union. URL: <https://www.efsa.europa.eu/en>

¹¹ PRESS RELEASE No 141/20 Luxembourg, 19 November 2020 Judgment in Case C-663/18 B S and C A v Ministère public et Conseil national de l'ordre des pharmaciens. URL: <https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2020/11/CP200141EN.pdf>

¹² Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 1308/2013 від 17.12.2013 р. про встановлення спільної організації ринків сільськогосподарських продуктів та про скасування регламентів Комісії (ЄС) 922/72, (ЄС) 234/79, (ЄС) 1037/2001 і (ЄС) 1234/2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020-13#Text

ТГК не більше 0,3 %; насіння конопель для посіву повинно супроводжуватися підтвердженням того, що вміст ТГК відповідного сорту не перевищує 0,3 %; насіння конопель, які не використовувалися для посіву, можуть імпортуватися лише з дозволу держави-члена ЄС, своєю чергою, авторизовані імпортери повинні надати доказ того, що насіння було доведено до стану, який виключає його використання для посіву¹³ (тобто не зійде при посіві).

Держави-члени ЄС також можуть застосовувати жорсткіші обмежувальні правила в національному законодавстві відповідно до договорів ЄС і міжнародних зобов'язань. Підтримка виробництва продуктів із коноплі доступна в рамках CAP. Фермери, які вирощують коноплі, мають право на прямі виплати фінансової допомоги відповідно до площі посівів.

Держави-члени ЄС можуть прийняти рішення про надання, за певних умов, так званої добровільної пов'язаної підтримки¹⁴ (далі – VCS) фермерам, які вирощують коноплі. VCS для вирощування коноплі наразі впроваджено у Франції, Польщі та Румунії. Типи підтримки призначені для сприяння інвестиціям, накопичення знань, започаткування бізнесу, інноваціям, організації ланцюга поставок, органічному землеробству, захисту навколишнього природного середовища та боротьбі зі зміною клімату.

Серед інших нормативних документів ЄС, якими прямо або опосередковано унормовуються питання вирощування, переробки та обігу конопель, слід відзначити такі:

– Регламент (ЄС) 2021/2115¹⁵ про правила щодо підтримки стратегічних планів, які мають бути розроблені державами-членами ЄС у рамках CAP;

– Регламент (ЄС) 1308/2013¹⁶ про встановлення спільної організації ринків сільськогосподарської продукції;

– Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 639/2014¹⁷ про встановлення вимог щодо використання сертифікованого насіння сортів, перелічених у «Загальному каталозі сортів видів сільськогосподарських рослин»;

---

¹³ The European Hemp Sector: A Market in Transition: Hemp Benchmarks. URL: <https://www.hempbenchmarks.com/hemp-market-insider/the-european-hemp-sector-a-market-in-transition/>

¹⁴ Voluntary coupled support (VCS): Agriculture and rural development, European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/additional-optional-schemes/voluntary-coupled-support_en

¹⁵ Regulation (EU) 2021/2115 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the common agricultural policy (CAP Strategic Plans) and financed by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Regulations (EU) No 1305/2013 and (EU) No 1307/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2115>

¹⁶ Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 1308/2013 від 17 грудня 2013 року про встановлення спільної організації ринків сільськогосподарських продуктів та про скасування регламентів Комісії (ЄС) 922/72, (ЄС) 234/79, (ЄС) 1037/2001 і (ЄС) 1234/2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020-13#Text

¹⁷ Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 1358/2014 від 18 грудня 2014 року: Rada.Gov.UA. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_017-14#Text

– Делегований регламент Комісії (ЄС) 2016/1237 та імплементаційний Регламент ЄС 2016/1239 про встановлення правил імпорتنих ліцензій на коноплі¹⁸;

– Регламент Комісії (ЄС) 2022/1393¹⁹ про максимальні рівні дельта-9-тетрагідроканабінолу (9-ТГК) у насінні конопель та продуктах, отриманих із них;

– Директива Ради 2002/53/ЄС²⁰ про спільний каталог сортів видів сільськогосподарських рослин;

– Директива Ради 2002/57/ЄС²¹ про реалізацію насіння олійних та волокнистих рослин тощо.

2.2. Досвід зарубіжних країн щодо регулювання вирощування конопель, зокрема для промислових цілей, та виробництва продуктів із них.

США. Федеральний закон США про ферми²² (Agriculture Improvement Act of 2018) (далі – Закон про ферми) визначає, що КБД та продукт, який виготовлений із конопель і містить менше 0,3 % психотропних речовин, є законним для вирощування, транспортування та продажу в США. Проте в окремих штатах сьогодні спостерігається різний підхід до правового регулювання цих питань. Наприклад, незважаючи на федеральний дозвіл, КБД є нелегальним продуктом у трьох штатах: Небраска, Південна Дакота, Огайо. Відповідно до Закону про ферми коноплі, а також конопляні продукти не підпадають під категорію «продуктів марихуани». Це означає, що коноплі стали сільськогосподарським продуктом, а отже, фермерів більше не можна заарештовувати за вирощування конопель. Однак, вирощувати коноплі можливо лише під наглядом уповноваженого органу – Міністерства сільського господарства США, а фермер повинен мати відповідний дозвіл.

Оскільки в різних штатах діють різні правила щодо правового статусу продуктів із конопель, вони поділяються на чотири категорії: темно-зелені, смарагдові, світло-зелені та сірі.

Темно-зелені штати: де всі продукти, пов'язані з рослиною коноплі, вважаються легальними.

---

¹⁸ Commission Implementing Regulation (EU) 2016/1239 of 18 May 2016 laying down rules for the application of Regulation (EU) No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council with regard to the system of import and export licences (Text with EEA relevance) C/2016/2817; An official website of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32016R1239>

¹⁹ Commission Regulation (EU) 2022/1393 of 11 August 2022 amending Regulation (EC) № 1881/2006 as regards :maximum levels of delta-9-tetrahydrocannabinol (Δ9-THC) in hemp seeds and products derived there from: An official website of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R1393>

²⁰ Council Directive 2002/53/EC of 13 June 2002 on the common catalogue of varieties of agricultural plant species: An official website of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:32002L0053>

²¹ Директива Ради 2002/57/ЄС від 13 червня 2002 року про реалізацію насіння олійних та прядивних культур. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-02#Text

²² H.R.2 – Agriculture Improvement Act of 2018. URL: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/2/text>

Смарагдові штати: де канабіс і продукти, отримані з коноплі, можна придбати лише для медичних цілей. Це означає, що навіть незважаючи на те, що продукти КБД легалізовані, необхідним буде отримання рецепту лікаря для їх купівлі.

Світло-зелені штати: де продукти КБД дозволені до вживання за умови наявності рецепту лікаря в разі діагностування важких захворювань або вгамування хронічного болю. Крім того, найвищий прийнятний відсоток психотропних речовин у продуктах, отриманих із канабісу, у світло-зелених штатах є різним і становить від 0 (Айова, Канзас) до 5 % (Джорджія).

Сірі штати: де продукти, отримані з канабісу, заборонені.

Служба сільськогосподарського маркетингу²³ (Agricultural Marketing Service) (далі – AMS) при Міністерстві сільського господарства США²⁴ (далі – USDA), яка керує програмами створення внутрішніх і міжнародних маркетингових можливостей для американських виробників продуктів харчування, волокон та спеціальних культур, 18 квітня 2019 року видала Повідомлення щодо імпорту насіння конопель, а 28 травня 2019 року AMS опублікувала Торгове повідомлення щодо виробництва конопель²⁵. Перше з них стосується міждержавного транспортування конопель і правил отримання ліцензій на їх виробництво, затверджених USDA. Програма внутрішнього виробництва конопель США²⁶ (PART 990 – Domestic Hemp Production Program) (далі – Програма) визначає вимоги щодо ведення записів про землю, де вирощують коноплі, тестування рівнів загального дельта-9 ТГК, утилізації невідповідних рослин, ліцензування виробників конопель та забезпечення відповідності згідно з вимогами нової Програми. Програма набрала чинності 22 березня 2021 року.

Закон США про ферми також визначає вимоги, яким повинні відповідати всі виробники конопель. До них належать: ліцензійні вимоги; облікові вимоги щодо ведення відомостей про земельну ділянку; процедурні вимоги тестування рівнів концентрації ТГК для конопель та порядок відбору проб та призначення агентів від штату чи індіанського племені (для штатів, де розташовані резервації індіанських племен); процедурні вимоги утилізації рослин, що не відповідають вимогам, у т.ч. щодо вмісту ТГК; відповідність; процедурні вимоги до розгляду порушень.

Контроль USDA за дотриманням положень Закону про ферми здійснюється через надання правоохоронним органам інформації про те, хто вирощує коноплі; чи має їх ліцензія добру репутацію в регулюючому органі, який видає ліцензію; про місця вирощування конопель. AMS вимагає

---

²³ Agricultural Marketing Service (AMS) US Department of Agriculture. URL: <https://www.ams.usda.gov/about-ams>

²⁴ U.S. department of Agriculture. URL: <https://www.usda.gov/>

²⁵ Notice to Trade Legal Opinion on Authorities for Hemp Production. URL: <https://www.aglaw-assn.org/wp-content/uploads/052819-NTT-USDA-Issues-Legal-Opinion-on-Hemp-Production.pdf>

²⁶ Part 990 – Domestic Hemp Production Program: Code of federal regulations. URL: <https://www.ecfr.gov/current/title-7/subtitle-B/chapter-IX/part-990>

звітування про посівні площі коноплі. Подаючи звіт, виробники повинні надати номер ліцензії, виданої штатом або племенем.

Вміст ТГК у насінні конопель виявляється виробником шляхом сертифікації насіння конопель та закупівлі сертифікованого насіння, як описано в положеннях Федерального закону про насіння²⁷ (Federal Seed Act) (далі – FSA) та стандартах Асоціації офіційних агентств із сертифікації насіння (AOSCA)²⁸. AMS рекомендує використовувати насіння конопель із сортів, які пройшли сортову сертифікацію відповідно до процесу, визначеного в FSA та AOSCA. AMS видав інструкції, щоб пояснити найкращі практики для лабораторій із тестування конопель. Усі лабораторії тестування конопель мають бути зареєстровані в Управлінні по боротьбі з наркотиками²⁹ відповідно до реєстраційних вимог³⁰.

USDA має затверджувати плани внутрішнього виробництва конопель у межах штату, представлені штатами та індіанськими племенами. Для виробників у штатах або на територіях індіанських племен, які не мають власного плану, затвердженого USDA, виробництво конопель є законним і здійснюється відповідно до федерального плану, яким керує USDA.

Кожний план штату або племені надає детальну інформацію про практику та процедури, які дозволяють виробникам вирощувати коноплі в їх юрисдикції та відповідно до федеральних законів. Плани виробництва конопель включають такі деталі, як ліцензійні вимоги, процедури відбору зразків і тестування, інформацію про порушення та інші важливі деталі, які виробники конопель повинні знати та дотримуватися, щоб підтримувати відповідність стандартам у цій сфері.

Також USDA працює над страхуванням виробництва промислових конопель. Виробники конопель можуть отримати страхове покриття в рамках програми страхування рівня доходу ферми «WFRP».

Регулювання виробництва конопель для промислових цілей у США здійснюється шляхом ліцензування будь-якого бізнесу, пов'язаного із канабісом та виробництвом продуктів із нього. Відповідальність за ліцензування, надання дозволів, контроль та реєстрацію виробництва технічних та медичних конопель різняться й покладено на дві державні установи – USDA та Агентство з контролю споживання продуктів харчування та ліків³¹ (далі – FDA).

Більшість підприємств підпадають під різні вимоги щодо ліцензування, отримання дозволів і реєстрації з міркувань громадської безпеки, податкових або інших причин. Всі ці питання вирішуються індивідуально щодо кожного виробника на федеральному рівні або на рівні штатів чи федерально визнаних індіанських племен. USDA та його

²⁷ Federal Seed Act (FSA). URL: <https://www.ams.usda.gov/rules-regulations/fsa>

²⁸ The Association of Official Seed Certifying Agencies is dedicated to assisting clients in the production, identification, distribution and promotion of certified classes of seed and other crop propagation materials. URL: <https://aosca.org/>

²⁹ US Drug Enforcement Administration. URL: <https://www.dea.gov/>

³⁰ 21 U.S. Code § 823 - Registration requirements. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/21/823>

³¹ US Food and Drug Administration. URL: <https://www.fda.gov/>

департаменти в окремих штатах відповідальні за ліцензування конопляного бізнесу в рамках згаданої Програми та аналогічних програм штатів щодо вирощування саме промислових конопель.

Марихуана залишається федерально контрольованою продукцією, і відповідно до федерального законодавства США її заборонено культивувати. Окремим особам або підприємствам, які мають ліцензію на вирощування або виробництво медичної або рекреаційної марихуани, видану державою, заборонено отримувати ліцензію USDA на виробництво промислових конопель.

Заявки на вирощування конопель приймаються протягом року шляхом звернення до державного департаменту сільського господарства штату або уряду племені для отримання інструкції про ліцензування та створення облікового запису за допомогою електронної платформи Hemp eManagement Platform³². На платформі можна подати заявку до USDA та історію ідентифікації заявника від Федерального Бюро Розслідувань США з метою підтвердження, що потенційний виробник конопель не притягувався до відповідальності за злочини, пов'язані з розповсюдженням або вживанням контрольованих речовин, протягом останніх 10 років.

Закон про ферми зберіг саме за FDA повноваження щодо регулювання вирощування та реалізації конопель для медичних потреб та продуктів, що містять канабіс або сполуки, отримані з нього. Також Федеральним законом про харчові продукти, ліки та косметику³³ (далі – FD&C Act) та Законом про службу охорони здоров'я (далі – PHS Act) визначено: основні законодавчі вимоги до комерційної ліцензії для канабісу; перелік установ, які відповідають за ліцензування; яким чином ліцензування відрізняється залежно від категорії бізнесу; порядок та вимоги до ліцензування працівників; місцеві правила (правила штату), що можуть відрізнятися від федеральних.

Оскільки галузь виробництва канабісу суворо регулюється, вимоги отримання ліцензії відрізняються не лише в кожному штаті, але й залежно від категорії бізнесу (медичний чи рекреаційний, вирощування, переробка чи роздрібна торгівля / амбулаторія), міста чи округу, в якому працює чи має намір відкритися бізнес із переробки медичних чи рекреаційних конопель. Для легальної діяльності важливо відповідати всім вимогам отримання ліцензії на ведення бізнесу з канабісом. Підставою для ліцензування такого бізнесу є схвалення FDA будь-яких медичних продуктів, що містять канабіс або сполуки, отримані з нього. Схвалені продукти доступні лише за рецептом від ліцензованого постачальника медичних послуг. Продукти, які не пройшли перевірку FDA, не оцінюються і не ліцензуються.

---

³² Hemp eManagement Platform (HeMP):USDA. URL: <https://www.ams.usda.gov/rules-regulations/hemp/hemp-e-management-platform>

³³ FEDERAL FOOD, DRUG, AND COSMETIC ACT [As Amended Through P.L. 117–328, Enacted December 29, 2022: Govinfo. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-973/pdf/COMPS-973.pdf>

Із початку 2023 року FDA розробило керівництво (інструкцію) «Канабіс і сполуки, отримані з канабісу: міркування щодо якості для керівництва клінічними дослідженнями для промисловості»³⁴, в якому викладено вимоги щодо якості канабісу для всіх, хто бажає проводити клінічні дослідження згідно з вимогами FDA³⁵.

Отже, у цій країні законодавство з регулювання вирощування та обігу конопель та їх переробки фактично сформовано. Питання контролю за його дотриманням у частині переробки конопляної сировини здійснюється шляхом ліцензування виробництва, а також за допомогою чітких процедур контролю за дотриманням умов ліцензій.

Канада. Обсяг канадського ринку канабісу та продуктів із нього на кінець 2021 року сягала 3,25 млрд дол. США. Основним законом щодо регулювання вирощування, розповсюдження, продажу та зберігання конопель у Канаді є Закон про канабіс³⁶, яким визначено: кількість канабісу (висушеного та свіжого), конопляної олії та харчових продуктів із використанням канабісу, яку людина має право зберігати, продавати чи купувати, а також кількість рослин коноплі, яку легально можна вирощувати; жорсткі обмеження для захисту здоров'я населення; кримінальну відповідальність за зберігання надмірної кількості канабісу, незаконне вирощування, переміщення через кордон, розповсюдження або продаж канабісу і продуктів із нього тощо. Незаконним є також продаж канабісу неповнолітнім або використання неповнолітніх для вчинення злочинів, пов'язаних із незаконними діями з канабісом.

Вирощування промислових конопель дозволено у Канаді з 1998 року й наразі координується Міністерством охорони здоров'я Канади відповідно до Закону про канабіс. Міністерство охорони здоров'я Канади видає ліцензію на вирощування конопель відповідно до Положення про промислові коноплі³⁷ (Industrial Hemp Regulations) (далі – IHR). Канадське агентство харчової інспекції³⁸ (Canadian Food Inspection Agency) (далі – CFIA) регулює імпорт, експорт, сертифікацію та класифікацію насіння промислових конопель відповідно до таких актів: Закону про насіння³⁹;

---

³⁴ Cannabis and Cannabis-Derived Compounds: Quality Considerations for Clinical Research Guidance for Industry. URL: <https://www.fda.gov/regulatory-information/search-fda-guidance-documents/cannabis-and-cannabis-derived-compounds-quality-considerations-clinical-research-guidance-industry>

³⁵ MedWatch: The FDA Safety Information and Adverse Event Reporting Program: FDA. URL: <https://www.fda.gov/safety/medwatch-fda-safety-information-and-adverse-event-reporting-program>

³⁶ Cannabis Act (S.C. 2018, c. 16): Justise lows website.Government of Canada. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-24.5/>

³⁷ Industrial Hemp Regulations (SOR/2018-145):Justise lows website.Government of Canada.URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/SOR-2018-145/index.html>

³⁸ Canadian Food Inspection Agency: Government of Canada. URL: <https://inspection.canada.ca/eng/1297964599443/1297965645317>

³⁹ Seeds Act (R.S.C., 1985, c. S-8): Justise lows website.Government of Canada. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/s-8/>

Положення про насіння⁴⁰; Закону про захист рослин⁴¹; Правил захисту рослин⁴².

Кожен, хто бажає вирощувати промислові коноплі, повинен отримати ліцензію від Міністерства охорони здоров'я Канади⁴³. Постачальники, продавці, переробники, імпортери та експортери насіння конопель або життєздатного зерна також потребують отримання ліцензії від Міністерства. Порядок отримання ліцензій міститься у ІНР⁴⁴, в якому зазначається, що ліцензії потрібні для: вирощування та переробки конопель; продажу канабісу для медичних потреб; тестування й дослідження канабісу; імпорту або експорту; проведення наукових або медичних досліджень тощо.

Ліцензія на промислові коноплі потрібна для вирощування, продажу, імпорту, експорту, очищення, підготовки, переробки конопель (усіх частин конопель, за винятком квітки). Ліцензія також потрібна для того, щоб займатися діяльністю зі стерилізації зерна (тобто зробити його нежиттєздатним), його очищення або підготовки насіння для подальшої переробки. Комерційні виробники конопель, які висаджують зареєстровані сорти, не зобов'язані перевіряти рослини на ТГК протягом вегетаційного періоду.

Згідно із приписами Закону про канабіс три чверті податкових надходжень від продажу марихуани залишаються в місцевому бюджеті. Уряд контролює видачу ліцензій великим виробникам на національному рівні, а малим бізнесом опікується провінційна та місцева влада. Так само за провінціями залишається рішення щодо того, де і в якій формі можна буде продавати марихуану.

Нововведенням Міністерства охорони здоров'я Канади є запуск онлайн-системи відстеження та ліцензування діяльності, пов'язаної з коноплями.

Детальні правила щодо здійснення діяльності, пов'язаної із промисловими коноплями, містяться у ІНР. Хоча ІНР загалом узгоджуються зі старими Положеннями про промислові коноплі відповідно до Закону про контрольовані наркотики та речовини, до ліцензійних вимог ІНР були внесені деякі зміни, а саме: дозволено продаж конопель (квітів, листя та гілок) ліцензованим переробникам, щоб забезпечити відстежуваність джерела продуктів канабісу з низьким вмістом ТГК і високим вмістом КБД.

ІНР визначає, що насіння конопель повинно мати сортовий сертифікат та бути зареєстроване у Програмі реєстрації насіння конопель.

---

⁴⁰ Seeds Regulations (C.R.C., c. 1400): Justise lows website.Government of Canada. URL: https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/c.r.c.,_c._1400/index.html

⁴¹ Plant Protection Act (S.C. 1990, c. 22) : Justise lows website.Government of Canada. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/p-14.8/>

⁴² Plant Protection Regulations (SOR/95-212) : Justise lows website.Government of Canada. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/SOR-95-212/>

⁴³ Health Canada: Government of Canada.URL: <https://www.canada.ca/en/health-canada.html>

⁴⁴ Cannabis Regulations SOR/2018-144: Justise lows website.Government of Canada. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/SOR-2018-145/index.html>

Насіння конопель повинно бути промарковане згідно з вимогами до маркування, регламентованими в Законі про насіння. Насіння промислових конопель, що продається в Канаді, має бути класифіковане за назвою канадського сорту. Як вказано у визначенні «схваленого сорту» у підрозділі 1(1) ІНР, список затверджених сортів промислових конопель містить сорти промислових конопель для комерційного вирощування за ліцензією на 2023 рік. Відповідно до підрозділу 29(1) ІНР тестування на ТГК є обов'язковим для власника ліцензії, яка дозволяє вирощувати коноплі на насіння.

Підрозділ D-96-03 ІНР містить вимоги щодо імпорту засобів захисту рослин для *Cannabis sativa L.*, а також до імпорту рослин коноплі та її насіння. Натомість, «Азбука імпорту насіння до Канади⁴⁵» (ABCs of seed importation into Canada) включає більш чіткі вимоги до імпорту конопель, що не підлягає реєстрації сорту в Канаді. Виробництву сортового насіння сприяє процес сертифікації Канадської асоціації виробників насіння⁴⁶ (Canadian Seed Growers Association).

Варто відмітити, що до власників ліцензій висуваються суворі вимоги стосовно безпеки персоналу. ІНР також встановлює жорсткі вимоги до логотипів, кольорів, брендингу, маркування, обов'язкових попереджень про вплив на здоров'я тощо.

Франція. Франція є провідним виробником промислових конопель в Європі, а у світі посідає друге місце після Китаю. На даний момент коноплями засіяно 16 400 га землі, призначеної для культивування (із близько 34 000 га в Європі), що дорівнює близько половини від загальноєвропейського обсягу посівів конопель. Рослина коноплі повинна містити менше або дорівнювати 0,2 % ТГК, тобто не мати психоактивного ефекту. Законодавство щодо вживання / використання канабісу у Франції змінилося за останні десять років. Крім медичних та рекреаційних цілей (які є основними на сьогодні), інтерес виробників текстильної, харчової, будівельної та косметичної галузей до конопель є причиною такого зростання посівних площ.

Нормативне регулювання виробництва конопель для промислових цілей у Франції. Незважаючи на суворий контроль, вирощування конопель у Франції є законним. Проте, використовувати можливо лише сертифіковане насіння одного з понад тридцяти видів конопель, внесеного до Офіційного каталогу видів і сортів культурних рослин Франції⁴⁷, який веде Міністерство сільського господарства. Каталог містить обмежувальний перелік сортів або типів сортів, насіння та саджанців, що можуть продаватися у Франції (усі сорти з низьким вмістом ТГК – менше 0,02 %).

---

⁴⁵ ABCs of seed importation into Canada: Government of Canada. URL: <https://inspection.canada.ca/plant-health/seeds/seed-imports/abcs-of-seed-importation/eng/1347740952226/1347741389113>

⁴⁶ Canadian Seed Growers Association. URL: <https://seedgrowers.ca/>

⁴⁷ Décret n°81-605 du 18 mai 1981 pris pour l'application de la loi du 1er août 1905 sur la répression des fraudes en ce qui concerne le commerce des semences et plants. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000884260>

Кожен пакет із насінням маркується Офіційною службою контролю та сертифікації насіння та рослин (далі – СОС). Щороку в серпні рівень ТГК перевіряється на 30 % оброблених площ за допомогою відібрання зразків, які потім досліджуються в лабораторії.

Додатково до Загального технічного регламенту виробництва та контролю за сертифікацією насіння та розсади⁴⁸ наказами Міністерства сільського господарства від 28 травня 2020 року затверджені: генетичні, фізіологічні, технологічні й санітарні характеристики насіння конопель; умови та способи виробництва; перевірки, які повинно пройти насіння перед розміщенням на ринку; умови пакування, контролю та сертифікації насіння однодомних конопель⁴⁹; умови, визначені технічним регламентом щодо виробництва, контролю та сертифікації насіння дводомних конопель⁵⁰.

Відповідно до Кодексу сільського господарства та морського рибальства⁵¹ фермери, які використовують земельні ділянки для вирощування конопель, що є предметом контракту з переробною компанією або сертифікованою насіннєвою компанією, мають право на отримання пов'язаної допомоги згідно з правилами CAP. Для цілей визначення прийнятності земельних площ, культивованих коноплями, фермери повинні надати оригінали етикеток сертифікованого насіння⁵².

Спільним наказом від 30 грудня 2021 року⁵³ Міністра охорони здоров'я, Міністра сільського господарства та продовольства і Міністра економіки, фінансів та відновлення, відповідальних за державні рахунки та промисловість, переглянуто положення Наказу 1990 року⁵⁴, що регулював вирощування та продаж конопель і забороняв будь-яке використання квітів конопель. Названим Спільним наказом:

---

⁴⁸ Arrêté du 6 juillet 2022 homologuant le règlement technique général de la production et du contrôle en vue de la certification des semences et des plants. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000046113578?init=true&page=1&query=R%C3%A8glement+technique+g%C3%A9n%C3%A9ral+de+la+production+et+du+contr%C3%B4le+en+vue+de+la+certification+des+semences+et+des+plants+&searchField=ALL&tab_selection=all

⁴⁹ Arrêté du 28 mai 2020 homologuant le règlement technique annexe de la production, du contrôle et de la certification des semences de chanvre monoïque. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000041937409>

⁵⁰ Arrêté du 28 mai 2020 homologuant le règlement technique annexe de la production, du contrôle et de la certification des semences de chanvre dioïque. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT00041937402#:~:text=.gnis.fr.-,Le%20r%C3%A8glement%20technique%20annexe%20de%20la%20production%2C%20du%20contr%C3%B4le%20et,de%20certaines%20esp%C3%A8ces%20est%20abrog%C3%A9.>

⁵¹ Code rural et de la pêche maritime. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT00006071367/LEGISCTA000047279836/2023-06-01?dateVersion=01%2F06%2F2023&nomCode=9VJvOg%3D%3D&page=1&query=chanvre&searchField=ALL&tab_selection=code&typeRecherche=date&anchor=LEGISCTA000047279836#LEGISCTA000047279836

⁵² Arrêté du 31 mars 2023 relatif aux modalités d'application concernant le système intégré de gestion et de contrôle, l'admissibilité des surfaces et l'agriculteur actif dans le cadre de la politique agricole commune à compter de la campagne 2023. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000047429136/#LEGIARTI000047429136>

⁵³ Arrêté du 30 décembre 2021 portant application de l'article R. 5132-86 du code de la santé publique URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000044888794/2022-01-01/>

⁵⁴ Arrêté du 22 août 1990 portant application de l'article R. 5181 pour le cannabis. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000006104656/1990-10-04/>

- дозволено збір, імпорт або використання квітів та листя дозволених сортів конопель для промислового виробництва екстрактів із них;
- заборонено продаж споживачам сирих квітів або листя конопель із вмістом ТГК більше 0,3 % у будь-якому їх вигляді, окремо або у суміші з іншими інгредієнтами, володіння ними та споживання;
- закріплено, що купівля квітів і листя конопель, вироблених на території Франції, здійснюється за письмовим договором між виробником і покупцем. У договорі має міститися інформація про обсяг і ціну продукції. Договір може містити інформацію про очікувану якість продукції;
- роз'яснено метод кількісного визначення рівня дельта-9-тетрагідроканабінолу у різних сортах конопель.

Водночас, Спільним наказом скасовано рішення Державної ради Франції (Le Conseil d'État – дорадча інституція уряду з питань підготування законопроектів, проектів розпоряджень і деяких указів / декретів) від 29 грудня 2022 року⁵⁵ та започатковано міжміністерську роботу щодо удосконалення нормативно-правової бази, яка дозволить безпечно розвивати нові види економічної діяльності, пов'язані з коноплями, водночас гарантуючи високий рівень захисту прав споживачів та зберігаючи амбітну політику боротьби з незаконним обігом наркотиків⁵⁶.

Згідно з вимогами французького законодавства у промисловому виробництві використовується вся рослина коноплі, що дозволяє виготовляти продукти КБД. Однак тільки насіння і стебла можна збирати, переробляти та продавати. Ці частини не містять ТГК – психотропної молекули, класифікованої як наркотик. Однак французькі органи охорони здоров'я дозволяють виробництво продуктів також із інших частин рослини, якщо рівень ТГК у сортах конопель становить менше 0,2 %. А ось харчові продукти на основі конопель не повинні містити ТГК взагалі.

Нові виклики сектора КБД у Франції обертаються навколо двох сфер: економіки та охорони здоров'я. Слід звернути увагу, що реклама продуктів із КБД заборонена, як заборонено і представлення продуктів канабісу як терапевтичних. Для продукції з КБД дозволено використовувати тільки насіння конопель та конопляне волокно⁵⁷.

Базовим принципом французького законодавства в регулюванні ринку конопель, закріпленим із 2004 року в Законі про політику в галузі охорони здоров'я⁵⁸, є зменшення ризиків для здоров'я людини.

Нідерланди. Виробництво голландських конопель відбувається виключно в північно-східній частині країни. У Нідерландах коноплярство

⁵⁵ Conseil d'État N° 444887 ECLI:FR:CECHR:2022:444887.20221229. URL: <https://www.conseil-etat.fr/fr/arianeweb/CE/decision/2022-12-29/444887>

⁵⁶ Décision du Conseil d'État du 29 décembre 2022. URL: <https://www.drogues.gouv.fr/decision-du-conseil-detat-du-29-decembre-2022>

⁵⁷ L'évolution du marché du chanvre en France, POSTÉ LE 26 AOÛT 2021 PAR MATTEO:SinFr. URL: <https://sin.fr/blog/chanvre-KBD-france/>

⁵⁸ LOI n° 2004-806 du 9 août 2004 relative à la politique de santé publique: Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000787078/>

традиційно регулюється Голландським опіумним законом⁵⁹, який прийнято в 1928 році. Згідно з голландським законодавством використання волокна та насіння конопель є законним.

2003 року Нідерланди були однією з перших країн у світі, яка запровадила програму використання медичних (лікарських) конопель. Для використання конопель в медичних цілях потрібен рецепт, і її можна придбати лише в аптеках. Постачання та виробництво медичного канабісу належить до компетенції Управління лікарського канабісу⁶⁰ (ОМС).

Компанії, зацікавлені в імпорті конопель або насіння конопель із держави, що не є членом ЄС, повинні мати імпортний сертифікат для одного з наступних кодів Комбінованої номенклатури: код CN 1207 99 91 – насіння конопель, не призначене для посіву; код CN 1207 99 20 – насіння конопель, призначене для посіву; код CN 5302 10 00 – конопляне волокно. Імпортер також може імпортувати необроблені коноплі або коноплі під кодом CN 5302 10 00 із третіх країн. Однак він повинен декларувати, що вміст ТГК не перевищує 0,2 %. Нідерландська митна служба, відбираючи зразки, перевіряє відправлення на предмет відповідності імпортованих конопель згаданим вимогам.

Правове регулювання виробництва конопель для промислових цілей у Нідерландах. Промислове вирощування коноплі започатковано у 1993 році для отримання волокна та насіння. Хоча фермерам у цій державі не потрібен дозвіл на вирощування схвалених сортів конопель, вони повинні: бути зареєстровані як фермери; вирощувати коноплі, використовуючи лише спеціально сертифіковане насіння; вирощувати рослини за умови наявності контракту із зареєстрованим переробником.

У липні 2021 року на законодавчому рівні закріплено положення про політику толерантності щодо продажу канабісу та гашишу, про проведення експерименту з вирощування канабісу й гашишу з контрольованою якістю для рекреаційного використання, а також стосовно доставки та продажу канабісу й гашишу в кав'ярнях закритої мережі.

У Нідерландах коноплі зазвичай вирощують як сівозмінну культуру (разом із цукровими буряками та крохмальною картоплею). Найпоширеніші сорти конопель, які культивуються в Нідерландах, придатні для виробництва конопельного льону та/або для насіння.

Виробництво конопель в Нідерландах відбувається у відносно скромних масштабах. Посівна площа конопель в 2019 році становила 1877 га. Їх вирощують у провінціях Гронінген (69 відсотків) і Дренте (19 відсотків) 140 різних підприємств переважно заради її волокна й насіння, для виготовлення різних текстильних виробів, матеріалів, мотузок і продуктів харчування.

---

⁵⁹ Opiumwet Geraadpleegd op 02-06-2023. Geldend van 01-07-2009 t/m 22-09-2009:Overheid.nl. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001941/2009-07-01>

⁶⁰ Office of Medicinal Cannabis: CIBG Ministry of Health, Welfare and Sport. URL: <https://english.cannabisbureau.nl/>

За законодавством Нідерландів, фермери зобов'язані озеленювати частину власної землі. Так, одна з умов озеленення передбачає, аби орні землі, площа яких перевищує 15 га, мали принаймні п'ять відсотків землі, призначеної для забезпечення біорізноманіття (екологічна територія, EFA). У 2016 році уряд Нідерландів визнав коноплі прийнятною культурою для озеленення. Один гектар волокнистої коноплі еквівалентний 0,3 га EFA. Крім того, якщо 15 відсотків площі ферми призначено для вирощування конопель, фермер автоматично виконає свої зобов'язання щодо озеленення⁶¹.

У Нідерландах діють два заводи з переробки промислових конопель: HempFlax і Dun Agro (обидва розташовані в Оуде Пекела). Наразі компанія HempFlax вирощує коноплі на 2300 га у Нідерландах, Німеччині та Румунії. Коноплі переробляють, наприклад, на підстилку для тварин, автомобільну ізоляцію та гемпкрет (біокомпозитний матеріал). Однак 2014 року компанія HempFlax почала збирати квіти та листя для отримання КБД (за межами Нідерландів). На прохання своїх клієнтів HempFlax також виробляє екстракти та суміші з 2015 року, переробляючи їх у капсули та інші форми⁶².

Опіумний закон регулює відносини щодо різних видів наркотиків у Нідерландах і розрізняє легкі та важкі наркотики (причому канабіс вважається легким наркотиком)⁶³. Відповідальними за регулювання цих питань є три установи: Міністерство охорони здоров'я, соціального забезпечення та спорту; Міністерство юстиції та безпеки; Міністерство сільського господарства, природи та якості харчових продуктів.

У 1999 році до Опіумного закону було внесено зміни, і вирощування промислової коноплі із вмістом ТГК менше 0,2 % було легалізовано. У статті 12 Закону зазначено, що: «вирощування конопель дозволено, якщо коноплі призначені для вилучення волокон або розмноження насіння, для виробництва волокнистих конопель».

Натомість, виробництво КБД залишається забороненим нідерландським законодавством. КБД підпадає під дію положень того ж Опіумного закону. Тому, щоб забезпечити законність КБД в Нідерландах, коноплі вирощуються в державі і здебільшого переробляються в КБД за кордоном, після чого їх можна імпортувати назад до Нідерландів і продавати. Згідно з голландським законодавством КБД із відсотком ТГК до 0,05 % є законним для продажу. Управління з контролю за продуктами та ліками Нідерландів⁶⁴ не вважає КБД ліками, а класифікує як харчову добавку. Таким чином, продукти, що містять КБД, підлягають маркуванню, що застосовується до харчових добавок.

⁶¹ Sustainable land use (greening) Sustainable use of farmland and how this benefits farmers financially: CAP. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/greening_en

⁶² An Overview of the Dutch Hemp Market: USDA. URL: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=An%20Overview%20of%20the%20Dutch%20Hemp%20Market_The%20Hague_Netherlands_05-08-2020

⁶³ Drugs: Government of the Netherlands. URL: <https://www.government.nl/topics/drugs>

⁶⁴ Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). URL: <https://www.nvwa.nl/>

Литва. 23 травня 2021 року Сейм Литви легалізував промислові коноплі, ухваливши нову редакцію Закону про волокнисті коноплі⁶⁵ (далі – Закон), яким встановлено порядок здійснення діяльності, пов’язаної з вирощуванням волокнистих конопель, нагляду за діяльністю, пов’язаною з отриманням волокнистих конопельних продуктів, їх постачанням на ринок, імпортом, процедурою ліцензування імпорту.

Водночас, до Закону про контроль за наркотичними та психотропними речовинами наразі пропонується прийняти поправку, а саме виключити заборони щодо волокнистих конопель⁶⁶. Так, згідно із законопроектом вміст ТГК не повинен перевищувати 0,2 %, а вирощувати коноплі можна лише із промисловою або садівницькою метою. Очікується, зокрема, що литовські фермери із прийняттям цього закону зможуть отримати виплати від ЄС за посіви в рамках програми CAP. На сьогодні вирощування конопель задля волокна та насіння в Литві займає істотну частину ринку з огляду на розміри країни, а отже переробка та обіг конопель в цій державі потребує легалізації.

Законом встановлено обмеження щодо площі посівів для виробника. Так, можна вирощувати рослини конопель-волокон на земельній ділянці площею не більше 0,1 га із посадкою до 20 одиниць цих рослин на 0,01 га.

Цей закон не поширюється на продукти з волокна конопель, які визначені фармацевтичними продуктами у розумінні положень Фармацевтичного закону Литви. Наразі в Литві можна вільно купити різноманітні харчові продукти, що містять насіння конопель або конопляну олію.

2.3. Статистична інформація щодо обсягу ринку продукції, виробленої з конопель, та похідних від неї продуктів переробки

У державах Західної Європи, Канаді та США не тільки збільшується посів промислових конопель, а й паралельно розвивається переробка вирощеної сировини для застосування в текстильній, целюлозно-паперовій, будівельній, біоенергетичній, харчовій, фармакологічній, косметичній галузях. На світовому ринку виробництва сировини та виготовлення продукції з конопель випускається понад 50 тисяч найменувань різних товарів, продуктів і ліків на основі конопляних інгредієнтів. Ураховуючи великі перспективи використання цієї рослини у фармакології, чимало держав дозволило застосування конопель з медичною метою. Лідером з використання канабісу в медицині виступає Ізраїль, де офіційно понад 25 тисяч хворих лікуються за допомогою унікальних препаратів із нього⁶⁷.

Середня врожайність дозволених культур промислових конопель у Франції та Нідерландах складає – 8 тонн з га. У 2019 році площа під посівами промислових конопель становила в Україні 2 000 – 4 000 га, у

⁶⁵ Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatimo. XII-336 paketimo įstatimas 2021 m. birželio 10 d. Nr. XIV-386. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dcde7ec2cdd111eb91e294a1358e77e9>

⁶⁶ Del Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo «Del Lietuvos Respublikos Pluoštinių Kanapių Įstatimo NR. XII-336», projekto. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/c7647cd07c0e11eb9fc9c3970976dfa1?jfwid=66gfwylh8>

⁶⁷ Лісова Л. Препаратами з конопель рятують важкохворих. За кордоном, а не в нас. *Голос України*. 25.05.2017. URL: <http://www.golos.com.ua/article/289303>

Франції – 14,5 000 га, у Канаді – 37 000 га, у США – 60 000 га (тобто в 30 разів більше, ніж в Україні)⁶⁸.

Кількість країн-виробників насіння конопель становить приблизно половину з тих країн, які виробляють волокно конопель. Найбільшими виробниками насіння конопель згідно з даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН були Франція (130 000 тонн у 2017 році) та Китай (125 000 тонн у 2017 році). З урахуванням Франції та Канади, виробництво конопляних продуктів сягнуло 310 000 – 320 000 тонн на рік. Розподіл виробництва насіння й волокна у світі (без урахування показників США) станом на 2019 рік наведено у *Таблиці 1*⁶⁹.

Таблиця 1

№ з/п	Держава-виробник	Посівні площі, 2019 р., %		Виробництво, 2019 р., %	
		насіння	волокно	насіння	волокно
1.	Канада	37,7	24,9	34,8	46,8
2.	Франція	26,8	22,7	32	33,4
3.	Китай	19,1	6,3	6	18,4
4.	РФ	9,1	-	-	-
5.	Чилі	-	6,8	-	-
6.	Литва	-	9,4	4	-
7.	Нідерланди	-	-	5,8	-
8.	Австрія	-	-	3,7	-
9.	Польща	-	-	5,7	-
10.	Італія	-	-	3,2	-
11.	Інші	7,2	29,9	4,9	1,4

Світовий розподіл загального обсягу імпорту / експорту конопель та продуктів із них станом на 2019 рік наведено в *Таблиці 2*⁷⁰.

Таблиця 2

№ з/п	Назва держави-експортера / імпортера	Експорт у %	Імпорт у %
1.	Франція	23,7	-
2.	Китай	19,5	-
3.	США	11,5	9,4
4.	Румунія	9,2	-
5.	Нідерланди	9	8,9
6.	Італія	6,3	6,2
7.	Німеччина	6,2	9
8.	Бельгія	2,5	-
9.	Литва	2,3	-
10.	Іспанія		21
11.	Швейцарія		15,5
12.	Чехія		8,6

⁶⁸ Грузинська І. Вирощування технічної конопли варто дерегулювати: *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/10/21/666458/>

⁶⁹ COMMODITIES AT A GLANCE Special issue on industrial hemp, 4.2.1 International statistics, p. 34, 35, 37: FAO. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditccom2022d1_en.pdf

⁷⁰ COMMODITIES AT A GLANCE Special issue on industrial hemp, 4.2.1 International statistics, p. 40, 41: FAO. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditccom2022d1_en.pdf

13.	Польща		7,6
14.	Індія		6,3
15.	Південна Корея		4,5
16.	Японія		4
	Інші країни	9,8	-

17 лютого 2022 року Національна служба сільськогосподарської статистики (NASS) Міністерства сільського господарства США опублікувала результати щодо посівних площ і виробництва конопель за 2021 рік у Національному звіті про коноплі. Посівна площа промислових конопель, вирощуваних у відкритому ґрунті для будь-якого використання в США, склала 54 тис. акрів (22 тис. га). Вартість виробництва конопель у відкритому ґрунті склала 712 млн дол. США. За вартістю найбільше використання конопель, вирощених у відкритому ґрунті, було квітковим на суму 623 млн дол. США.

У розбивці за видами продукції коноплярства загальна кількість коноплі, вирощеної в США у відкритому ґрунті за 2021 рік⁷¹, становила:

Таблиця 3

	Площа посіву, га	Виробництво, тис. тонн	Використано виробленої продукції, тис. тонн	Вартість, млн дол. США
квітки коноплі	6,4	8,9	7,1	623
зерно	3,3	2	1,8	6
волокно	5,1	15,1	12,5	41
насіння	відсутні дані	1,8	1,4	24
інше	відсутні дані	відсутні дані	відсутні дані	18
всього	22 (без урахування насіння та іншого)	відсутні дані	відсутні дані	712

Канада є лідером у використанні конопель в харчовому секторі (наприклад, очищене насіння (серцевини), конопляна олія, білкові концентрати). Загальний обсяг продажів здебільшого продуктів переробки конопель (їжі) у 2020 році склав 20 млн канадських доларів. За даними Канадської асоціації торгівлі коноплями станом на 2020 рік площі посівів конопель склали 60 500 акрів (24 500 га), з яких було вироблено 38,8 тис. тонн продукції⁷².

Висновки. Правовий режим коноплярства визначається на законодавчому рівні. Необхідність жорсткого правового регулювання цієї

⁷¹ За матеріалами Value of hemp production totaled \$824 million in 2021: USDA.Nstional agricultural statistics service. URL: <https://www.nass.usda.gov/Newsroom/2022/02-17-2022.php>

⁷² Hemp in the United States and Canada: United Nations Conference on Trade and Development. URL: https://unctad.org/system/files/non-official-document/UNCTAD-Herrick_Fox-Hemp_in_USA_and_Canada.pdf

сфери полягає в тому, що коноплі містять психоактивні речовини та використовуються для приготування наркотичних засобів. Однак окремі частини цієї рослини, які не містять психоактивних речовин (наприклад, волокна та насіння), легалізовані в багатьох державах за умови отримання ліцензії (дозволу) на виробництво продуктів із конопель.

У розвинених державах промислові коноплі є звичайною культурою, не віднесеною до переліку наркотичних засобів. Для виробників – це, передусім, сировина для виробництва понад 50 тис. видів продукції. Для вирощування промислових конопель в державах-членах ЄС, як і у США та Канаді, необхідно використовувати сертифіковане насіння та перебувати в реєстрі фермерів. Щоправда, окремі держави (Нідерланди, Литва) обмежують посівні площі під коноплі. Для експорту та імпорту промислових конопель, а також їх переробки необхідно отримати ліцензію, яка надається заявнику державами-членами й діє на всій території ЄС. Більше того, ЄС надає фермерам державну підтримку в рамках Спільної аграрної політики (САР) на вирощування саме промислових конопель. Однак порядок надання дозволів (ліцензій) на використання конопель як сировини для промислової переробки у правовому регулюванні багатьох держав постійно удосконалюється та посилюється шляхом запровадження жорстких процедур контролю за використанням дозволених (сертифікованих) сортів конопель та обмеження вмісту психотропних речовин у сировині. Також посилюється контроль і з боку державних установ щодо ліцензування виробництва, надання дозволів на вирощування / переробку й державної реєстрації фермерів-виробників конопель. Водночас у законодавстві окремих країн посилено кримінальну відповідальність за правопорушення, пов'язані з вирощуванням конопель, виробництвом і розповсюдженням похідних продуктів.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.